

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Symmvla Caietani

Cajetan, Thomas

Antverpiae, 1575

Vndecimvm lentaculum, in quo tria tractantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41716

VNDECIMVM IEN-
taculum, in quo tria
tractantur.

CCVRRVNT Vndecimō
tria occultiora tractanda. Pri-
mum Ioan. x. quum Dominus
Iudæis respondit: Ego dixi, dii
estis &c. Secundum est ad Phi-
lippenses ii. Qui quum in for-
ma Dei esset, non rapinam ar-
bitratus est &c. Tertium est

Apoc. iiii. Tu creasti omnia: & propter voluntatem
tuam erant, & creata sunt.

Circa primum ambiguitas magna occurrit, cur
Dominus quum dixisset se esse verum Deum, di-
cendo, Ego & pater vnum sumus: & Iudæi vellent
ipsum propterea Lapidare tanquam blasphemum,
dicentes, Tu homo quum sis, facis teipsum Deum? cur
inquam diuertit sermonem Dominus à deitate per
essentiam ad deitatem per participationem afferen-
do. Psalmum loquentem de viris excelsis, Ego dixi
dū estis. Videtur enim ex hoc Dominum voluisse
se occultare veritatem, qua dixerat se esse verum
Deum, & reddere rationem quare nō blasphemaue-
rit quia sacra scriptura attribuit Dei nomen etiam
viris excelsis. Apparet siquidem quod seipsum voluit
intelligi Deum simili modo sicut illi quibus dicitur:
ego dixi, dii estis. Et hinc sequeretur Arriana hæresis
quod Christus non se dixit verum Deum per essen-
tiam, dicendo, Ego & pater vnum sumus, sed expo-
suit se esse Deum per participationem inducendo
hanc Psalmi auctoritatem. Et augetur difficultas ex
subiun-

obscure

Ientaculi vndecimi

Subiunctis verbis de seipso. scilicet quem Pater sanctificauit & misit in mūdum. Nam sanctificari alienum est à Deo per essentiam. Filius enim Dei non est sanctus factus, sed est sanctus genitus. Et propterea affirmando se sanctificatum à patre, affirmat se factum sanctum à patre: ac per hoc non esse Deum per essentiam, sed esse sanctum factum: sicut etiam Hieremix dictum est, Antequàm exires de ventre, sanctificauit te. Vndique ergo hæc Domini verba indecentia videntur, tunc maximè quando de eius deitate agebatur.

AD hoc dicitur quòd licet prima facie hæc Domini verba diuersua videantur, & ad condescendum debilibus Iudæorum intellectibus, aspicerè impotentibus ad claritatem suæ deitatis, dicta à Domino: perspicacius tamen intuentibus apparet oppositum. nam per hæc verba Dominus & directè responderet obiectioni Iudæorum, & seipsum amplius manifestat esse verum Deum. Ad cuius veritatis euidentiã, aduertendum est Dominum dixisse inueniri tripliciter communicatum Dei nomen. Primò, per originem, dicendo, Ego & pater vnum sumus. Secundò per participationem diuini sermonis: dicendo, si illos dixit deos ad quos Dei sermo factus est. Tertio, per gratiam vnionis personalis dicendo, quem pater sanctificauit & misit in mundum. Dominus namque noster Iesus Christus quatenus filius Dei est, verus Deus est per originem æternam à patre: quatenus verò filius hominis est, verus quoque Deus est per gratiam vnionis personalis naturæ humanæ assumptæ ad personam filii Dei: ita quòd per gratiam vnionis effectū est vt homo, vt filius hominis, vt Iesus Christus esset verus Deus, iuxta verbum Apostoli ad Heb. i. Tanto melior angelis effectus, quanto differensius præ illis nomen hereditauit, cui enim dixit aliquando

Quæstio prima.

aliquando angelorum, Filius meus es tu: Quia igitur Iudæi obiecerant Christo quod blasphemasset, propterea quia quum esset homo, faciebat seipsum Deum: Dominus directè respondet non esse blasphemiam quod homo sit Deus, intelligendo de Deo vero quia per gratiam vnionis personalis ipse verus homo erat verus Deus. Et vt hoc possent intelligere, manuduxit eos per illos qui facti sunt dii per gratiam diuini sermonis, ita quòd cognoscendo homines inueniri deos per gratiam vno modo ascenderent ad credulitatem quòd per gratiam excellentiori modo (scilicet per gratiam vnionis personalis) inuenitur homo Deus verus: ex hoc enim quod vterque modus quo homo est Deus, ad gratiam spectat rationabiliter, conuenienter ac sapienussimè Dominus manuducebat Iudæos ex vno modo ad alium, ex inferiori modo ad superiorem, ex gratia multis communi ad gratiam singularissimam soli naturæ assumptæ à Filio Dei concessam. Vnde & Dominus etiam in modo loquenti argumentatus est ab inferiori gratia ad superiorem, à communi ad singularissimam dicens, Si illos dixit Deos ad quos sermo Dei factus est, quem pater sanctificauit &c. Insinuando ex differentia inter numerum pluralem & singularem scilicet illos, & quem: & ex differentia gratia (scilicet ad quos sermo Dei factus est, & sanctificauit & misit in mundum) rationem suam ascendere & procedere ab inferiori gratia ad superiorem, inò ad supremam. Vbi etiam aduerte quòd quia Iudæi dixerant, Facis teipsum Deum: Christus respondet, quem pater sanctificauit, & misit in mundum attribuens quòd pater fecit, & quod non ipse usurpat sibi esse Deum.

Verba autem illa, quem pater sanctificauit & misit in mundum, ex duplici capite significant gratiam vnionis personalis. Primum, ex vi illius reiatui qui m.

pentaculi vndecimi

quod est relatiuum substantiæ & refert hypostasim. Inter sanctificationem siquidem aliorum hominum & Christi hominis hæc est differentia: quod sanctificatio aliorum primò refertur ad animam, & mediante anima ad personam quæ sanctificatur: sanctificatio verò Christi hominis primò terminatur ad personam: nam ex hoc ipso humanitas Christi fuit primò sancta, quia facta est in hypostasi verbi. Et propterea de Christo homine singularissimè dicitur, quem pater sanctificauit, hoc est personaliter sanctum fecit. Et licet sanctitas illius personæ non sit facta in se, est tamen facta sanctitas illius naturæ assumptæ: sicut persona filii Dei est facta persona illius naturæ. Sanctificatus ergo singularissimè dicitur Christus homo: pro quanto sanctus factus est secundum naturam humanam ex personalitate diuina. Et hinc patet quam excellentior sit huiusmodi sanctificationis gratia, quam sic gratia sermonis Dei ob quam scriptum est, Ego dixi dii estis. Et illa quidem gratia est allocutionis ad homines præexistentes: ista autem est ad constituendum substantialiter hominem sanctam hoc est hominem Deum, quoniam pro antonomasiam sanctitas soli Deo attribuitur: iuxta cœlestem hymnum, Sanctus, Sanctus Dominus Deus. Et ad propositum de Christo dixit Angelus Luc. i. ad beatam virginem, Quod ex te nascetur sanctam Nec solum verificantur hæc secundum rem, sed etiam seruata proprietate locutionis. Etenim sicut Christus verè dicitur sanctificatus ratione gratiæ habitualis in anima ipsius, ita verè dicitur sanctificatus ratione gratiæ vnionis personalis concessæ humanitati ipsius. Et quia hæc sanctificatio est & prior & potior illa, imò est causa illius (vtpote faciens hominem Deum verum in persona significata per relatiuum quem) ideo proculdubio de sanctificatione per gratiam

Quæstio secunda.

gratiam vnionis hæc Domini verba intelligēda sunt.
Et quoniam profundus nimis est huiusmodi intelle-
ctus: ad quem Iudæi ascendere non poterāt, adiunxit
bonus Dominus alterum manifestum caput vnde
poterant huiusmodi vnionis gratiam percipere, ad-
dendo illud verbum: & misit in mūdum. Nam etiam
si sanctificatio communi modo acciperetur: ex isto
adiuncto intelligeretur vna persona filii Dei & filii
hominis. fuerunt siquidem multi alii sancti facti, sed
nullus fuit cui conuenerint hæc duo: scilicet quod
fuerit sanctificatus, & fuerit missus in mundum. Et
nota bene ly in mundum (hoc est in vniuersum, &
non in mundum visibilem tantum, sed simpliciter &
absolutē in mūdum) quoniam qui missus in mun-
dum, extra mundum erat: extra quem solus Deus est,
omnes enim res, partes sunt mundi, ac per hoc sunt
in mundo sicut partes toto: excepta sola illa re quæ
Deus est, quæ etiam secundum philosophos est bo-
num extrinsecum totius vniuersi, vt patet xii. Meta.
Ex hoc igitur quod vnusmet homo est ille quem pa-
ter sanctificauit & misit in mundum, etiam si sancti-
ficatio communi modo intelligeretur, sanctificatur
quod vnusmet homo est & verus homo & verus
Deus quatenus sanctificatus, verus homo: quatenus
missus in mundum à patre, verus Deus, per hoc in
verbis istis significatur gratia vnionis personalis qua
factum est vt filius hominis esset filius Dei: qua ma-
nifestè excluditur quod blasphemauit Dominus Ie-
sus: qui quum homo esset, & filius hominis, dixit: quia
filius Dei sum. dixit, ego & pater vnum sumus. Et sic
manifestum est quod Dominus non timuit perse-
uerare in confessione suæ veræ deitatis, nec diuertit
sermonem ad deitatem per participationē: sed quum
dixisset se verum Deum per essentiam (quod verifica-
tur de ipso quatenus est filius Dei) apparuit Iudæis
Ccc 2 & nobis

Ientaculi vndecimi

& nobis quod etiam quatenus est filius hominis, esse per gratiam vnionis verus Deus & ad hoc intelligendum manudixit eos per illos qui dicti sunt dii per gratiam sermonis diuini. vnde non dedit Arrianis occasione errandi, sed perscrutandi ad intelligentiam suæ doctrinæ. Et quod hæc fuerit ad literam intentio Domini, manifestatur per subsequencia verba. nam hæc quæ dixit de identitate suæ personæ quod erat vnus Deus & homo, statim probat subiungendo si non facio opera patris mei, nolite mihi credere. si autem facio, & si mihi non vultis credere, operibus credite: vt cognoscatis & credatis quia pater in me est, & ego in patre. Vbi ex vnitae operationis suæ & patris, probabat vnitatem substantialem sui & patris, quam prædixerat. Vnde etiam Iudæi auditis his, quia intelligebant hanc Domini responsionem ad idem tendere quod dixerat (scilicet ego & pater vnum sumus) propter quod volebant eum lapidare, non quiesuerunt sed his auditis, vt Euangelista dicit, quærebant eum apprehendere, sed ipse exiit de manibus eorum. Ex quo facto manifestius redditur, quod diximus, scilicet quod sermo domini non erat ad diuertendum, sed ad manuducendum eos ad veritatem quam dixerat. Si enim fuisset diuersius sermo, non perstitissent vt apprehenderent eum & lapidarent extra templum, vt pote persistentem in blasphemia. Et per hæc patet solutio ad quæsitæ omnia. Hæc de primo.

Circa secundum ad Philip. ii. scilicet, Qui quum natura forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed exinaniuit semetipsum formam serui accipiens: difficultas ex multis capitibus occurrit. Et primò quia impertinentia multa videntur hic apposita. Quum enim apostolus intenderet dicere Christum quam esset Deus, semetipsum humiliasse

ad

Quæstio secunda.

ad incarnationem, &c. impertinens primum videtur quod æqualitatem ad Deum immisceat: sufficiebat enim dicere, Qui quum in forma Dei esset, exinaniuit semetipsum, &c. Rursus, Si æqualitas ad Deum inferenda erat, quorsum inferitur iudicium seu arbitrium de æqualitate? Satis enim fuisset dicere: Qui quum in forma Dei esset, & æqualis esset Deo exinaniuit semetipsum. Iterum. Si æqualitatis arbitrium interponendum erat: quorsum de non rapina sermo hic est, vbi ad humilitatis virtutem hortabatur. Apostolus Christi exemplo, non ad fugam vitiorum? Nec caret denique scrupulo quorsum Apostolus incarnationem appellauit euacuationem ipsius filii, dicendo, exinaniuit semetipsum, quum nulla interueniret euacuatio in hoc mysterio. Secundo, magna est difficultas circa contextum huius sermonis, non enim apparet ad quid respicit illa aduersatiua coniunctio, sed, quum dicitur, sed exinaniuit semetipsum. Videtur enim quod debuisset dicere & tamen semetipsum exinaniuit: quoniam ex hoc dicto, qui quum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo (quo dicto significatur quod Christus cognouit non rapina sed natura esse se æqualem Deo) consequenter subiungendum erat, & tamen exinaniuit semetipsum: & non subiungendum erat sed exinaniuit semetipsum: quoniam nihil præmissum, cui aduersetur ly sed.

Ad euidenciam huius sententiæ perspicere oportet prius intentionem & sensum: deinde ad verba descendere Apostoli. Intentio eius (vt ex contextu apparet) est exemplum humilitatis, qua superiores nobis inuicem nos arbitremur, ex Christi actione asserre. præmiserat enim, In humilitate superiores sibi inuicem arbitantes. & subiunxit exemplum de Christo cum causali coniunctione dicens: Hoc enim sen-

Tentaculi vndecimi

tite in vobis, quod & in Christo Iesu.

Exemplum autem Christi consistit in duobus. Primum in mysterio incarnationis, de quo nunc est sermo: deinde in mysterio passionis, de quo post subiungitur, humiliavit semetipsum. Ex mysterio autem incarnationis intendit Apost. humilitatis exemplum afferre, assignando rationem quare Christus recognouit Deum ut superiorē & hoc directē seruit proposito suo, quo instruebat Philippenses ut in humilitate superiores sibi inuicem arbitrarentur. nam si Christus quum sit Deus, arbitratus est Deum superiorem sibi: tanto magis homo debet hominem superiorem sibi arbitrari. Et quoniam Christo Domino huiusmodi subiectio nō conuenit ex natura (quoniam ex natura æqualis est Deo) sed ex libero arbitrio quo voluit incarnari: ideo Apost. mira subtilitate radices ex parte rei & intellectus, humilitatis omnis & humilitatis istius singularissimæ incarnationis in hac sententia tangit. Quod ut clarius intelligatur, recolendum est quod humilitas ex parte rei consurgit ex aliqua minoritate: ex parte autem intellectus consurgit ex cognitione & iudicio illius minoritatis, ex hoc enim arbitror alium mihi superiorem, quia in aliquo minor sum illo: & recognosco me in aliquo minorem illo: si enim essem minor, & non recognoscerem me minorem, non propterea essem humilis. Et per oppositum si aliquam minoritatem habeo respectu alterius & æqualem me illi facio seu iudico, rapinam committo, rapino enim qualitatem quam non habeo, quum sim minor. Et hinc amplius sequitur: quod si nos superiores nobis inuicem non arbitraremur, rapinam committeremus: quia quilibet minor quum sit altero, æqualem saltem se faceret illi, ac per hoc raperet æqualitatem. Quibus prælibatis sensus Apost. est, quod Christus quum Deus esset, non

Quæstio secunda.

ex iudicio rapinæ æqualitatis diuinæ, sed ex propria voluntate recognouit Deum superiorem, formam serui accipiens. Et per id quod dixit non ex iudicio rapinæ, excluditur primò omnis minoritas à filio Dei. Si enim minor in aliquo esset Deo, iudiciū quod esset æqualis Deo, esset iudiciū per rapinam: ac per hoc quod non ex iudicio rapinæ æqualitatis diuinæ incarnatus est, declaratur quod non ex iudicio alicuius minoritatis in seipso, ac per hoc quod non ratione alicuius minoritatis subiectus est Deo. Fuisset siquidem ex iudicio rapinæ diuinæ æqualitatis subiectus, si ex iudicio alicuius minoritatis in seipso subiectus esset, arbitrans (& merito) rapinam esse se æqualem Deo, quò minorem se cognosceret. Sed non ex rapinæ iudicio, sed ex mera sua voluntate subiecit se Deo formam serui accipiens. Excluditur secundo omnis cautela rapinæ æqualitatis diuinæ, siue quantum ad rem, siue quantum ad effectum, siue quantum ad æstimationem aliorum. Fuisset siquidem ex iudicio rapinæ huiusmodi incarnatus, si cauens ne Deo debitum honorem usurparet sibi, aut cauens ne in affectum celsitudinis diuinæ veniret, aut cauens ne æstimaret ab aliis Deus, formam serui accepisset. Sed omnis huiusmodi cautela excluditur ex hoc quod non rapinam arbitratus est esse se Deo æqualem in omnibus & per omnia. hoc est, hoc quod non ex iudicio rapinæ diuinæ æqualitatis quomodolibet, sed spontanea voluntate formam serui accepit. Et potest hæc sententia causam denotans subiectionis Christi ad Deum, suam voluntatem, & non iudicium de minoritate, aliqua in se cognita, adhuc duplicem seruum habere. Primus est, intelligendo per æqualitatem ad Deum æqualitatem intrinsecam. Et tunc est sensus, quod Christus quum in forma Dei esset, non ex iudicio rapinæ diuinæ æqualitatis (hoc est non ex iudicio

Ientaculi vndecimi

dicio quo cognosceret se rapere diuinam æqualitatem: quia non ex iudicio quo se recognosceret in aliquo minorem patre, vt quia minore patre honorare voluerit patrem accipiendo formam serui) sed propria voluntate semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens. Alter sensus est, intelligendo per æqualitatem ad Deum æqualitatem puram: hoc est æqualitatem non adiunctam seruituti. Et tunc est sensus quod Christus quum in forma Dei esset, non ex iudicio rapinæ æqualitatis puræ (hoc est non quod iudicauerit rapinam permanere se in pura æqualitate ad Deum) sed propria voluntate adiunxit seruitutem æqualitati, dum exinaniuit semetipsum formam serui accipiens. Et iuxta hunc sensum intendit dicere Apostolus, quod si Christus quum in forma Dei esset, voluisset permanere patriæ qualis purè (hoc est æqualis sine adiuncta minoritate, quam per incarnationem sibi adiunxit) non commisisset rapinam, quoniam in forma Dei erat: hoc est, quia Deus verus erat. Et propterea non ratione alicuius debiti, aut defectus, aut minoritatis, &c. sed sola voluntate semetipsum exinaniuit formam serui accipiens: hoc est, fecit se minorem, quum esset æqualis, non minuendo æqualitatem, sed adiungendo æqualitati minoritatem. Et hic sensus vltimus qui includit primum, & addit, magis videtur amplectendus ad literam: quia saluat ad literam tum proprietatem vocabulorum, tum claritatem & facilitatem sententiæ & exempli ad humilitatem. Iuxta hunc siquidem sensum filius Dei verè & propriè exinaniuit semetipsum: hoc est euacuauit personam suam, non aliquo intra suam personam contento, sed puritate æqualitatis ad patrem. nam vbi prius erat patri æqualis, & nullo modo minor, modo est æqualis & minor. Et signanter dixit semetipsum: quia ita suam personam filius exinaniuit,

Quæstio secunda.

hinc, hoc est euacuauit puritate æqualitatis, quod non personam patris aut spiritus sancti euacuauit tali puritate. Spiritus enim sanctus æqualis patri ita est quod nullo modo minor: & similiter pater ita est æqualis filio & spiritui sancto, quod nullo modo minor. Solus autem filius est qui est & æqualis & minor: quia semetipsum exinaniuit: hoc est, euacuauit puritate æqualitatis diuinæ formam serui accipiens, hoc est adiungens æqualitati seruitutem. Similiter iuxta hunc sensum sententia & facilis & clara est: ut decet epistolarem textum, & præcipue in exemplis. Inuenitur siquidem ad commodatum valde bene sic intellectum exemplum Iesu Christi ad humilitatem: ex hoc quod quum esset Deus, & nosset quod non esset superbia rapina permanere in diuina æqualitate pura, voluit propria voluntate suam personam euacuare puritate æqualitatis, adiungendo sibi seruitutem qua patrem superiorem haberet. Si ipse sic fecit, quanto magis nos (quos oportet arbitrari rapinam, esse nos æquales aliis: quia minores in aliquo sumus) debemus superiores nobis inuicem arbitrari? Rursus, satisfacere quoque inuenitur hoc exemplum præcedentibus immediatè verbis scilicet non quæ sua sunt singuli considerantes, sed ea quæ aliorum: quoniam hinc habemus quod Christus Iesus quum esset filius Dei, non quæ sua sunt scilicet diuinam æqualitatem puram considerauit secundam, sed ad salutem aliorum exinaniuit semetipsum formam serui accipiens. Et si altius scrutatus fueris, inuenies maximum humilitatis exemplum: quoniam quum in forma Dei esset, secundum Dei formam nec haberet nec habere posset vlllo modo superiorem, secundum verò personam non haberet quoque superiorem, nec habere posset superiorem seruata puritate æqualitatis: maluit euacuare suam personam puritate æqualitatis

Ientaculi vndecimi

formam serui accipiendo, vt haberet superiorē quā in suā æqualitatis puritate persistere. Propter quod formalissimè Apost. non dixit formam creatam, sed formam serui, vt æqualitati minoritatem seruilem adiunxisse intelligeres, non solum ad confundendam nostram superbiam, qua superiores vllum, si fieri posset, nollemus, sed ad impellendum ad humilitatem qua superiores nobis inuicē arbitremur, imò ad tam diu vacandum humilitatis affectui, donec sentiamus in nobis quod & in Christo Iesu sentimus, donec affectemur ob aliorum bonum superiores alios nobis facere euacuando non circumstantibus non condignitatibus nostris, & inferiorū aut etiam subditorū personas agendo & si non semper extrā, saltem intus.

Ad verba autem descendendo, dicitur quod oportuit Apostolum meminisse æqualitatis dum tractaret de extremis scilicet superiore & inferiore (dixerat enim, superiores sibi inuicem arbitantes,) æquale enim medium est inter maiorem & minorē. Oportuit quoque de arbitrio æqualitatis loqui, dum de causa rationabili, hoc est agente à proposito tractabat. Rapinam quoque inseruit quoniam rapina æqualitatis ita contrarium humilitatis significat, vt radicem humilitatis scilicet minoritatem ostendat. Et scito quod vt contextus planus literæ habeatur, negatio super verbum construenda est: ita quod litera sic ordinetur, Qui quum in forma Dei esset, non est arbitratus rapinam esse se æqualem Deo, siue æqualitate intrinseca, siue æqualitate pura: hoc est, non ex iudicio rapinæ æqualitatis: sed semetipsum exinanivit (in quo clauditur quod voluntariè se exinanivit) formam serui accipiens. Et sic aduersatiua coniunctio habet cui aduersetur, dum causa aduersatur causæ: hoc est voluntas aduersatiuè ponitur ad non iudicium rapinæ. verba enim hæc licet non per modum causas inducun-

Quæstio tertia.

dicuntur quantum ad sonum verborum, ut causas tamen continentia intelligenda sunt. Et sic intellecta, per aduersatiuam coniunctionem causa affirmata, scilicet voluntas, contraponitur causæ negatæ: scilicet non arbitrio rapinæ æqualitatis: & significatur quòd non ex iudicio rapinæ sed sponte exinaniuit semetipsum. Hæc de secundo.

Circa tertium Apocal. iiii. Omnia creasti, & per tuam voluntatem erant, & creata sunt: difficultas occurrit, quo pacto verificatur quòd omnia quæ Deus creauit, per suam voluntatem erant, & postea creata sunt. Dupliciter enim res dicuntur esse: vel in seipsis, vel in suis causis: sicut domus dicitur esse vel in seipsa quando est facta, vel in mente artificis antequam fiat. Neutro autem modo verificari possunt hæc verba. Non de esse rerum in seipsis: quia tale esse non habent antequam creatæ sint. in textu autem dicitur, erant & creata sunt. Nec de esse in arte diuina: quoniam creatura secundum esse quod habet in Deo, est creatrix essentia, & est ipse Deus: iuxta illud Ioannis primo. Quod factum est in ipso, vira erat. ac per hoc non dependent secundum tale esse à voluntate Dei, & consequenter falsum est dicere quòd, per voluntatem tuam erant: sicut falsum est dicere quòd ipse Deus est per voluntatem suam. debuit enim dicere, & per naturam tuam erant, aut saltem per intellectum tuum erant.

Ad hoc dicitur quod proculdubio sermo iste intelligitur de creaturis secundum quòd sunt in mente Dei summi omnium artificis.

Et quum obiicitur quòd creaturæ non sunt in mente Dei per voluntatem Dei, sed per naturam seu intellectum eius respondetur quòd creaturæ dupliciter intelliguntur esse in ipso summo opifice. Primo simpliciter & absolute ut effectus sunt in causa à
qua

Ientaculi vndecimi

qua produci possunt. Secundo vt effectus producendi sunt in causa. Et vt percipias hanc distinctionem, considera quod præter creaturas productas & producendas, multa sunt alia in diuina potestate quæ posset producere, quæ tamen nunquam produxit nec producet. Et ex his eleua mentis oculos, & considera Deum gloriosum in duplici signo naturæ, hoc est considera primo ipsum secundum se, hoc est non considerata determinatione voluntatis eius ad producendum aliquas creaturas: & sic videbis omnes creaturas tam quandoque productas seu producendas quàm nunquam productas seu producendas habere esse in Deo vt in causa potente illas producere. Et loquendo de tali esse creaturarum in Deo dicendum est quod sunt in Deo per naturam, & non per voluntatem Dei: quoniam hoc conuenit Deo ex sua natura, & non ex libero arbitrio. Si verò consideres ipsum Deum gloriosum deinde in secundo signo (hoc est quum voluntas sua liberè determinauit se ad producendum: ita istas creaturas, puta quæ sunt, fuerunt, sunt, aut erunt in hoc mundo: quod non aliàs, quæ nunquam fuerunt, sunt aut erant) videbis differentiam inter creaturas & creaturas in Deo: in hoc quod quædam sunt in eo solum in potentia: quia scilicet possunt ab ipso fieri: quædam verò sunt in eo non solum sic, sed etiam vt producendæ: & quod creaturæ quæ sunt in eo hoc secundo modo scilicet producendæ per voluntatem ipsius Dei habent hunc essendi modum, quoniam ex libera Dei voluntate quasi translatae sunt de ordine possibilitium absolute ad ordinem producendorum quandoque. Et de creaturis secundum tale esse Apocal. loquitur. Et verum dicit quoniam per voluntatem Dei quæ creata sunt erant producibilia, quamuis per naturam Dei erant simpliciter possibilis. Et
sc

Quaestio prima.

sic creaturae ut producendae erant in arte Dei per suam voluntatem & creaturae sunt per eandem voluntatem.

Ad obiectionem autem in oppositum quod creatura in Deo est creatrix essentia & vita &c. respondetur distinguendo, formaliter, vel identice: hoc est quod creaturae in Deo secundum illam rem qua sunt, non sunt per voluntatem, quia sic sunt ipsa deitas: sed formaliter ut sunt producendae, sunt per voluntatem: quemadmodum actus liberi arbitrii diuini formaliter est per diuinam voluntatem in Deo nam quia vult eligit: & idem ipse actus identice (hoc est secundum rem qua est) quia est ipsa deitas, per naturam est, non per voluntatem. Hac de tertio. Bude, die vigesima Aprilis. M. D. XXIII.

DVODECIMVM IEN-

*taculum, in quo quinque
trahantur.*

CCVRRVNT duodeci-
mo consideranda circa res ge-
stas quinque. Primum, Luc.
vii. quo pacto mulier pecca-
trix stans lauerit pedes Domi-
ni lachrymis. Secundum, vbi
de constet ex Euangelio hanc
mulierem peccatricem esse Ma-
riam Magdalenam & sororem Lazari. Tertium, Cur
Marc. viii. Dominus caecum illuminauit paulatim, na
quod primo imperfecte, dum dixit, Video homines
ambulantes sicut arbores, & secundo impositione
manuum perfecte, ut clare videret omnia. Quartum,
Cur